

OBS!

1
A 1934

ÄKKEN OCH

BOCKEN

UNDANTAGNA

FRÅN 1934

BESKRIVNING HOS
ANN-MARIE

STADSPLANEHANDLINGAR

tillhörande förslag till ändring av stadsplanen
för närmast utanför ringmuren belägen del av staden.
Originalkarta rullad.

Stadsfullmäktiges i Visby handlingar 1932.

N:r 22.

Byggnadsnämnden med ett av arkitekten Sven Markelius upprättat förslag till revidering av stadsplanen utanför ringmuren, åtföljt av nämndens utredning och utlåtande.

Till Stadsfullmäktige i Visby.

Med skrivelse den 12 maj 1932 har drätselkammarens stadsplanekommitté till byggnadsnämnden överlämnat ett av arkitekten Sven Markelius uppgjort förslag till revidering av stadsplanen utanför ringmuren för den åtgärd, som på nämnden kunde ankomma och har kommittén därvid anført, att densamma efter granskning av förslaget icke haft något att erinra mot detsamma.

Byggnadsnämnden, som med anledning härav upptagit detta ärende till behandling, har efter en förberedande granskning av förslaget utställt detta till vederbörandes hörande på sätt och inom tid, som stadgas i 19 § 1 mom. i byggnadsstadgan den 20 nov. 1931. Inom utgången av stadgad tid hava de anmärkningar mot förslaget inkommit, vilka finnas fogade vid denna skrivelse och om vilka närmare förmäles i nämndens bilagda utdrag av protokollet för den 28 september 1932, § 205. Med anledning av anmärkningarna har nämnden jämlikt föreskrift i ovan åberopade författningsrum i fall, då anmärkning ansetts böra föranleda ändring uti ifrågavarande stadsplaneförslag, berett markägare, vars rätt beröres av ändringen, tillfälle att å byggnadskontoret taga del av ändringen. Behandlingen av de erinringar, som till följd härav inkommit till byggnadsnämnden och vilka äro fogade härvid, framgår av nämndens jämväl bifogade protokoll för den 28 oktober 1932, § 207.

På grund av vad i ärendet förekommit och efter förnyad granskning av det föreliggande förslaget får byggnadsnämnden härmed, jämlikt 19 § 2 mom. i byggnadsstadgan, till stadsfullmäktige överlämna förslaget jämte inkomna anmärkningar och yttranden ävensom utdrag av nämndens vid ärendets behandling hållna protokoll. Såsom eget utlåtande i ärendet får nämnden anföra följande.

Byggnadsnämnden tillstyrker, att stadsfullmäktige måtte antaga ifrågavarande, av arkitekten Sven Markelius den 27 maj 1930 uppgjorda förslag till stadsplan för Visby stad utanför ringmuren, dock med följande ändringar däri, nämligen:

1:a) att tomterna n:ris 2, 3 och 4 i Visborgsrotens IX kvarter utläggas till industriområde, att mellan tomterna n:ris 1 och 2 å tomt n: 2 utläggas ett sex meter brett område, som icke får bebyggas, samt att tomt n: 1 bibehållas i enlighet med nu gällande stadsplan; 2:a) kvarteret n: XIV i Visborgsroten utläggas till industriområde, varvid dock bör iakttagas, att de i förslaget upptagna förgårdarna böra bibehållas;

3:e) att nuvarande gränsen för tomt n: 1 i kvarteret Gäddan av St Göransroten bibehållas;

4:e) att den å förslaget utmärkta del av nuvarande Schéelegatan, som är belägen mellan Skolportsgatan och Valdemarsgatan, utgår;

5:e) att den del av Artillerigatan, som ligger mellan Södra Hansgatan och Havdervägen, utgår, samt

6:e) att gatan vid tomt n: 5 i kvarteret Apeln av Visborgsroten förläggas norr om den vid berörda tomt löpande kanalen.

Innan nämnden motiverar sitt beslut att tillstyrka antagandet av ifrågakvarterets stadsplaneförslag, anser sig nämnden böra lämna en redogörelse i huvuddrag för ärendets behandling, sedan det först framkommer.

I skrivelse den 17 september 1919 begärde Kungl. Medicinalstyrelsen stadfullmäktiges yttrande bl. a. om och på vilka villkor, staden vore villig att upplåta mark för ett nytt hospital. Den 12 oktober 1920 beslöt stadfullmäktige att för detta ändamål upplåta ett jordområde av omkring 105,110 kvm. beläget inom Polhemssroten, samt uppdrogo åt drätselkammaren att förvärva den mark inom det planerade hospitalsområdet, vilken ej befann sig i stadens hand.

Den 12 september 1922 uppdrogo stadfullmäktige åt byggnadsnämnden att vidtaga åtgärder för erhållande av de ändringar i stadsplanen, som bleve av nöden till följd av stadfullmäktiges förutnämnda beslut den 12 oktober 1920.

Vid sammanträde i byggnadsnämnden den 30 september 1922 framlade stadsingenjören Serboni ett förslag till stadsplaneändring för den del av Polhemssroten, som kommit att beröras av det blivande hospitalsområdet, och beslöt nämnden att utställa detsamma för allmänhetens hörande. Den 30 november samma år beslöt nämnden att med tillstyrkan under vissa villkor överlämna detta förslag till stadfullmäktige.

Den 13 mars 1923 beslöt stadfullmäktige *enhälligt* att godkänna sistnämnda förslag till stadsplaneändring samt att till Kungl. Maj:t ingå med framställning om fastställelse av beslutet därom. Den 23 maj 1923 remitterade Kungl. Maj:t ärendet till byggnadsstyrelsen, som den 19 september samma år avgav sitt yttrande, åtföljt av ett utlåtande av arkitekten Sven Markelius, vilken på byggnadsstyrelsens uppdrag på platsen närmare undersökt de på frågan inverkan förhållandena. Markelius gör här några anmärkningar mot det antagna ändringsförslaget

och framhåller, att genom en revidering, omfattande minst det område, som begränsades av Österväg, järnvägslinjen norrut samt östra stadsplanegränsen, torde det blivande hospitalsområdet kunna på ett fullt organiskt sätt intagas i stadsplanen.

Byggnadsstyrelsen gick i sitt yttrande längre och föreslog en omrevidering av hela stadsplaneområdet utanför murarna samt framhåll, att denna omarbeting lätt torde kunna åvägbringas.

Den 28 oktober 1923 avslämnade byggnadsnämnden av stadfullmäktige infortrat yttrande över detta förslag, vari bl. a. framhölls, att en omarbeting av stadsplanen i sin helhet för det dåvarande icke vore aktuell och att de ekonomiska konsekvenserna av en så omfattande stadsplaneändring, som den av byggnadsstyrelsen föreslagna, vore omöjliga att överblicka. Nämnden tillstyrkte därför en omarbeting endast av förut nämnda, av Markelius föreslagna område och framhåll, att i den händelse en omarbeting av stadsplanen utanför murarna i sin helhet likväl av stadfullmäktige kommit att beslutas, uppdraget att utföra densamma måtte med hänsyn till stadsingenjören Serbonis hopade förhållanden mål överlämnas till någon av byggnadsstyrelsens arkitekter.

Den 12 februari 1924 förelåg detta byggnadsnämndens förslag, som dessförinnan tillstyrkts av drätselkammaren inför stadfullmäktige. Beredningsutskottet föreslog emellertid stadfullmäktige att låta omarbete hela stadsplanen utanför murarna samt att överlämna uppdraget härutinnan till arkitekten Markelius, vilket ock blev stadfullmäktiges beslut.

I december 1925 överlämnade Markelius sitt förslag till drätselkammaren, som tillsatte en granskningskommitté. Denna överlämnade sitt yttrande den 22 november 1926 och framhöll bl. a., att en väsentlig förbättring i den gällande stadsplanen borde kunna ernås genom en försiktig och mindre genomgripande revidering under större hänsynstagande till bestående lokala förhållanden och till ekonomiska synpunkter beträffande planens genomförande. Enligt kommitténs beräkningar skulle det nya stadsplaneförslaget genomförande komma att draga en c:a 280,000: — kr. större kostnad än genomförandet av gällande stadsplan.

Den 3 januari 1927 översände drätselkammaren Markelius förslag till stadfullmäktige och den 8 mars samma år bereddes Markelius tillfälle att inför stadfullmäktige m. fl. demonstrera sitt förslag.

I skrivelse till drätselkammaren den 2 maj 1927 bemötte Markelius de kommitterades kritik och framhöll, bland annat, att han i sitt bemötande visat, att de av drätselkammarens kommitterade framlagda kostnadsberäkningarna saknade värde för ett rätt bedömande av förslaget ur ekonomisk synpunkt. Vid en jämförelse mellan de båda förslagen, sådana de förelägo, visade det sig nämligen, att det nya förslaget

ur ekonomisk synpunkt ställde sig avsevärt fördelaktigare än det gällande, och skulle vid genomförandet innebära en besparing av c:a 250,000: — kr.

Byggnadsnämnden yttrade sig den 27 januari och den 18 februari 1927 ur stadsplanesympunkt angående förslaget i huvudsaklig anslutning till vad de kommitterade anför.

Under tiden mellan avlämnandet av kommitterades utredning och Markelius bemötande härav hade stadsfullmäktige den 11 januari 1927 anmodat byggnadsnämnden att fullfölja det av stadsfullmäktige förut givna uppdraget att inkomma med förslag till omändring av stadsplanen å ett område, som vore nödvändigt för den beslutade markupplåtelsen till nytt hospital.

Byggnadsnämnden avlämnade ett skisserat dylikt förslag till stadsfullmäktiges sammanträde den 8 februari 1927.

Vid sammanträde den 12 april 1927 beslutade stadsfullmäktige att återremittera nyssnämnda förslag till byggnadsnämnden för omarbetning med hänsyn till de anmärkningar drätselkammaren framställt mot detsamma.

Den 4 maj 1927 hade drätselkammaren och byggnadsnämnden ett gemensamt sammanträde, varvid Markelius framlade ett förslag till utbrytning ur huvudförslaget av plan för ett område, omfattande nuvarande Polhemnsroten och den del av Solbergaroten som begränsas i väster av stadsmuren, i norr av Österväg, i öster av gällande stadsplanegräns samt i söder av artillerikarens tomtgräns, Södra Hansegatan och Skolportsgatan. Båda delegationerna tillstyrkte detta förslag, vilket därefter av stadsfullmäktige i princip antogs den 10 maj 1927. Det definitiva antagandet ägde rum den 14 juni 1927, varefter förslaget den 28 oktober 1927 fastställdes av Kungl. Majt.

Staden hade nu nått sitt mål, att få det område, på vilket det nya hospitalet skulle uppföras i stadsplaneavseende klargjort, varefter övriga åtgärder kunde vidtagas för en framställning till riksdagen om medel till hospitalets uppförande. Med anledning av de sålunda inträdda förhållandena kunde det synas, som om ett uppskjutande tills vidare av antagandet av det nya stadsplaneförslaget i sin helhet utan större olägenhet skulle kunna äga rum. Så har emellertid ej blivit förhållandet. Erfarenheten har nämligen visat, att det i längden ej går för stadens byggnadsnämnd och drätselkammare samt andra, som handlägga frågor rörande markförhållanden, att balansera mellan en bestående stadsplan och ett förslag, som är avsett att framedes antagas. Det synes därför byggnadsnämnden nödvändigt, att stadsfullmäktige inom den närmaste tiden fatta ståndpunkt i denna sak. Byggnadsnämnden anser att härvid trenne alternativ böra tagas under övervägande, nämligen:

1) antagande av Markelius nu framlagda förslag i överensstämmelse med vad ovan anförts,

2) bibehållande av nu gällande stadsplan samt

3) omarbetande av nu gällande stadsplan i överensstämmelse med vad som drätselkammarens kommitterade i sitt utlåtande av den 22 november 1926 föreslagit.

Med hänsyn till de skäl, som anförts för nödvändigheten av ett ståndpunktstagande i stadsplanefrågan skyndsammast möjligt, anser nämnden att alternativ 3) ej kan ifrågakomma.

Ett bibehållande av nu gällande stadsplan kan ej tillstyrkas på grund av dess i många avseenden mindre tillfredsställande beskaffenhet, särskilt vad beträffar gatubredder, öppna platser samt kvartersutformningen. Nämnden anser därför att ett lösnande av stadsplanefrågan efter alt. 2) ej heller bör förekomma.

Enär nämnden sålunda håller före, att icke vare sig den väg, som anvisas i alt. 2) eller alt. 3), bör av stadsfullmäktige följas vid ett lösnande av ifrågavarande stadsplanefråga, har nämnden tillstyrkt stadsfullmäktige att antaga alt. 1), vilket nämnden ansett sig kunna göra icke enbart av de negativa skäl, som anförts för borteleminerandet av alt. 2 och 3, utan även på grund därav, att nämnden anser, att det av arkitekten Markelius upprättade förslaget väl motsvarar de fordringar, som man bör ställa på ett ändamålsenligt stadsplaneförslag för staden utanför ringmuren.

Visby den 28 oktober 1932.

För byggnadsnämnden.

T. NORSTRÖM.

Ragnar Jacobsson.

Utdrag av protokollet, hållet vid byggnadsnämndens i Visby sammanträde den 28 september 1932.

§ 205.

I det vid § 111 här ovan i protokollet för den 20 maj 1932 antecknade ärendet angående förslag till ändrad stadsplan för området utanför ringmuren hade berörda förslag jämlikt utfärdad och i tidningarna Gotlands Allehanda, Gotlänningen, Gotlands Posten och Gotlands Folkblad intagen kungörelse hållits för granskning tillgängligt å byggnadskontoret under längre tid än en månad, varjämte kända,

inom riket boende markägare, vilkas rätt berördes av förslaget, underlåtit om förslaget på sätt och inom tid, som finnes föreskrivet i 19 § 2 mom. Kungl. byggnadsstadgan den 20 november 1931. Gotlands järnvägsaktiebolag hade jämväl delgivits förslaget på sätt i ovannämnda författningsrum finnes föreskrivet.

Inom utgången av den för granskningen av förslaget bestämda tiden hade anmärkningar mot förslaget inkommit från här nedan angivna markägare, och beslöt nämnden med anledning av innehållet i anmärkningarna på sätt här nedan finnes angivet vid varje särskild anmärkning:

- 1) *K. Bergström* angående tomterna nr:is 2 och 4 i Visborgsrotens IX kvarter. Nämnden, som fann anmärkningen befogad, ansåg sådan ändring i förslaget böra vidtagas, att tomterna nr:is 2, 3 och 4 utlades till industrionråde, att mellan tomterna nr:is 1 och 2 å tomten nr: 2 utlades ett sex meter brett område, som icke finge bebyggas, samt att tomten nr: 1 bibehölls i enlighet med nu gällande stadsplan.
- 2) *Nils Ryberg* angående kvarteret nr XIV i Visborgsroten. Det antecknades, att enligt förslaget de närmast öster om det i anmärkningen avsedda kvarteret belagna områdena utgjorde industrikvarter. Med hänsyn härtill och då nu ifrågavarande kvarter utan större olägenhet kunde anslutas till dessa samt kvarteret ägde god spårförbindelse ansåg nämnden ehuru med tecken ändring av förslaget böra ske på sätt i anmärkningen angivits. De i förslaget upptagna för gårdarne för ifrågavarande kvarter borde dock bibehållas.
- 3) *Viktor Johansson* angående kvarteret Gäddan i St. Göransroten. Nämnden fann anmärkningen befogad och ansåg att ändring av förslaget borde ske i enlighet med anmärkningen.
- 4) *Skolrådet* angående kvarteret Ekorren i Solbergaroten. Nämnden fann anmärkningen befogad och ansåg att ändring av förslaget borde ske i enlighet med densamma.
- 5) *Emma Wallin m. fl.* angående Lännsrotens XXXIV kvarter. Nämnden ansåg sig ur stadsplanesynpunkt icke kunna biträda anmärkningen. Någon ändring av förslaget i denna del syntes ej heller kallad med hänsyn till dem, som undertecknat anmärkningskriften, enär förslaget icke syntes innebära någon olägenhet för dem.
- 6) *Militärbefälhavaren ö Gotland* angående artillerikårens område. Nämnden fann anmärkningen befogad i vad den avsåge Artillerigatan mellan Södra Hansegatan och Havdervägen samt ansåg ändring av förslaget i denna del böra ske i enlighet med militärbefälhavarens yrkande. I öfrigt ansåg sig nämnden av stadsplaneskäl icke kunna biträda nu ifrågavarande anmärkning beträffande Södra Hansegatan och Havdergatan, enär dessa gator vore nödvändiga såsom huvudförbindelser mellan de norra och södra delarna av staden, samt ifråga om

förgården vid nordvästra gränsen, enär denna utgjorde en synnerligen lämplig avgränsning mellan artillerikårens område och intill liggande bostadsområde.

- 7) *Helga Fjerpens* angående kvarteret Apeln i Visborgsroten. Ehuru den i förslaget utlagda vägen icke innebure någon ändring i jämförelse med gällande stadsplan, fann sig nämnden kunna biträda anmärkningen, enär ett godtagande av denna icke syntes medföra någon olägenhet.

8) *A. A. Larsson* angående kvarteret Apeln i Visborgsroten. Anmärkningen ansågs av nämnden icke förtjäna avseende, enär Larsson icke ägde förtoga över den i anmärkningen avsedda marken samt denna vore ofördelaktig för trafikleden.

9) *Registerföraren A. Serboni*. Ehuru nämnden väl insåge fördelen för registerföraren av att förslaget vore så avfattat, som angäves i anmärkningen, ansåg sig nämnden icke i detta sammanhang kunna framtälla något krav på sådan ändring i förslaget, som i anmärkningen avsågs.

10) *Stadsingenjören A. Serboni*. Nämnden beslöt i detta avseende hänvisa till motiveringen till det utlåtande, som nämnden kommit att till stadsfullmäktige avgiva i ärendet.

Härefter beslöt byggnadsnämnden lämna vederbörande markägare tillfälle att taga del av de ändringar i förslaget, som således av nämnden ansetts böra verkställas, och skulle markägarna härvid underlätta på sätt finnes föreskrivet i 19 § 1 mom. gällande byggnadsstadga.

Som ovan.

In fidem:

Ragnar Jacobsson.

1) Till Byggnadsnämnden i Visby.

Efter tagen del av förslag till ny stadsplan öder om staden Visby får jag i fråga om mig tillhöriga tomterna nr: 2 och 4 i Visborgsrotens IX kvarter härmed göra följande erinringar mot det upptäckte förslaget.

Enligt förslaget skulle vid om- eller tillbyggnad å tomterna ifråga lämnas en förgård, som i sin helhet sträcker sig *innanför* yttermuren av den å tomterna redan uppförda dyrbara fabriksbyggnaden. Då tomternas gemensamma areal annu icke är oförgård till det högsta möjliga eller $\frac{1}{4}$, kan det tänkas att vid utvidgning nybyggnader kunna ifrågakomma antingen genom själveständiga byggnader eller genom tillbyggnad. Detta skulle alltså icke tillåtas efter den fört bebyggda gatulinjen, vilket skulle innebära ett stort avbräck för mig såsom ägare av tomterna. Det framhålles, att även angående kont i öster (Wilks tomt) är bebyggd i samma gatulinje.

Om byggnaden genom ehlsvalda skulle förstöras, skulle icke heller vara tillåtet att ånyo uppföra densamma på samma plats.

Under samma förutsättning skulle det för övrigt icke vara tillåtet att varken utföra ny- eller tillbyggnad för industriändamål, då kvarteret enligt förslaget icke vidare skulle få bebyggas för industriändamål.

Slutligen innebär förslaget en bestämmeelse om att kvarterets baksida endast finge bebyggas med lägre uthus, vilket ävenledes är ägnat att förhindra mig att fullt utnyttja tomtens såsom industritomter.

Jag finner förslaget i avseende på detta kvarter grovt kränka enskild rätt utan att ur stadsplanesynpunkt eller ur annan synpunkt några fördelar äro förenade med den föreslagna ändringen. Jag yrkar därför att förslaget ändras darhän att mina ifrågakvarter tomt i sin helhet betecknas såsom industritomter utan för-gård eller särskilda inskränkningar för byggnadssättet.

Visby den 8 september 1932.

K. BERGSTRÖM.

2) Till Byggnadsnämnden i Visby.

Har härmed äran meddela, att nu föreliggande förslag till ny stadsplan för Visby stad icke kan av mig, i egenskap av ägare av kvarteret XIV i Visborgs-roten, godkännas. Nämnda kvarter, som av mig användes till upplagsplats, är även i framtiden avsedd att vara sådan för kol och koks. Jag kan därför icke godkänna att kvarteret ifråga i stadsplanen utläggas såsom villakvarter, av vilka vi, enligt mitt förmenande hava mer än nog förut och på lämpligare platser. Därför får jag, på grund av vad jag här ovan anfort anhålla, att ovannämnda kvarter blir upptaget såsom industrikvarter.

Visby den 7 sept. 1932.

NILS FRIBERG.

3) Till Byggnadsnämnden i Visby.

Undertecknad ägare av tomten nr 1 i kvarteret Gäddan i Sanct Göransroten får härmed värdsamt göra erinran mot förslaget till ändrad stadsplan i Visby i vad detsamma berör nämnda tomts gränser. Jag kan icke finna någon rimlig anledning till den i detta fall föreslagna ändringen, i synnerhet, som de nuvarande linjerna följa de naturliga gränserna å marken, och gatutrymmet å såväl Snäckgräddsvägen som den obetydligt trafikerade Spitelgatan är fullt tillräckligt. Genom den föreslagna ändringen skulle min tomt komma att indragas från gatan på ett för ägaren oförmånligt sätt, och torde ändringen medföra en onödig omkostnad för staden, då för dess genomförande erfordras förvärf av ett stycke mark av min tomt, som är rikligt bevuxet med planterade träd.

Jag yrkar alltså, att förslaget i vad det berör nämnda min fastighet, måtte rättas efter de nuvarande gränserna.

Visby den 9 september 1932.

VIKTOR JOHANSSON.

4) Till Visby stads Byggnadsnämnd.

Sedan förslag till ny stadsplan för delar av den utom stadsmuren belägna delen av staden blivit utställt till allmänhetens hörande, får skolrådet med anledning härav anföra:

Östra folkskolan i Visby är belägen i kvarteret Ekorren i Solbergaroten. Så gott som omedelbart öster om skolbyggnaden, men enligt gällande stadsplan skild från denna genom en på papperet befintlig gata med namnet Schéelegatan ligger skolans trädgård och park. Här bedrivs undervisning i trädgårdsskötsel. Lyckligtvis har, såsom antytts, gatan icke tagits i bruk såsom gata. Då emellertid fråga nu uppstått om antagande av ny stadsplan för, bland annat, nu ifrågakomna område, har skolrådet ansett sig böra fästa uppmärksamheten vid nu angivna, enligt skolrådets mening mindre lämpliga anordning.

Skolrådet anser sig icke behöva för nämnden framlägga någon utredning om de olägenheter, som för skolan skulle uppstå, om det verkligen komme till stånd en gata, som ledde rakt genom skolans område. Det torde vara nog att fästa uppmärksamheten på faran för de barn, som allt som oftast skynda från den ena delen av området till den andra. Än större skulle olägenheterna bliva, om i framtiden skolan skulle utvidgas på sådant sätt, att byggnader komme att uppföras även på det östra området. Alldeles oväsentlig torde icke heller den omständigheten vara, att — om mot formodan trafiken å gatan skulle bliva något så när livlig — störningar skulle uppstå vid lektionerna.

Om sålunda å ena sidan olägenheterna för skolan äro uppenbara, torde det å andra sidan vara ganska klart, att den föreslagna gatan icke skulle fylla något behov. Härfor talar ju redan den omständigheten, att någon gata ännu icke blivit anlagd, trots att den på papperet funnits under ganska lång tid. För genomgångstrafiken är till fullo sörgt genom tillvaron av Kung Magnus väg och Södra Hansegatan, vilka båda huvudgator i väster och i öster begränsa det av skolan använda området. Någon större lokaltrafik torde ej heller komma att gå fram på den föreslagna gatan, då ju trakten närmast söder om skolområdet till största delen upptages av idrottsplatsen och sålunda i stort sett är obebyggd och väl torde så förbliva. De personer, som bebo inom detta område befintliga hus, torde endast i sällsynta undantagsfall komma att vinna något genom tillvaron av nu avsedda gata. Att sålunda endast för dessa personers eventuella och i allt fall ringa behov anlägga nu avsedda gata torde icke vara lämpligt.

På grund av vad sålunda anförts får skolrådet anhålla, att i den föreslagna stadsplanen måtte vidtagas sådan ändring, att den å planen utmärkta del av den nuvarande Schéelegatan, som är belägen mellan Skolportsgatan och Valdemarsgatan må utgå.

Visby den 14 september 1932.

På Skolrådets vägnar:

NILS ÖBERG.

Ordförande.

5) Till Byggnadsnämnden i Visby.

Förelagda att före den 15 dennes inkomma med de erinringar, vi eventuellt hava att framställa angående det år 1908 upprättade förslag till stadsplan för Visby utanför murarna i vad det rör Länarotens XXXIV kvarter få vi härmed värdsamt anföra:

Då vi år 1897 inköpte våra tomter i nämnda kvarter hade stadsingeniör Fr. Wahlgrén upprättat en karta med förslag till Lännaparkens styckning i tomter med till desamma förande gator. Efter detta förslag köpte vi våra tomter under betingelse av bland annat att hava rätt till begagnande av alla de å frågavarande karta upptagna och planlagda gator. Med hänsyn därtill hava vi planerat och byggt våra tomter i förvisning om att hava inkörsväg från den väster om våra tomter löpande gatan. Skulle nu denna gata slopas och enda infarten blir från den i Lännaparkens mitt löpande gatan måste en del frukträd nedhuggas, pumpar och annat flyttas, vilka åtgärder komma att försäkra oss dryga kostnader och våra tomter dessutom på ett väsentligt sätt förstöras.

Av vad här ovan sagts angående utfästa rättigheter kunde vi hava begärt och erhållit fastställelse vid domstol av vår nyttjanderätt i till våra tomter förande gator, men då vi nu under 35 år ostridigt brukat denna vår rätt torde denna anses hava vunnit laga hävd.

Konstigt ser det också ut att då de två öster om vårt ifrågavarande kvarter liggande och samtidigt med våra tomter utlagda ej beröras av ändringsförslaget medan Lännaparkens XXXIV skall stympas för ett annat, som ännu ej är utlagt till tomter och den föreslagna gatan parallell med väster om våra tomter löpande, ej på något vis kan motiveras att föredragas, då den ej har någon direkt fortsättning utan har samma längdsträckning som den nuvarande.

Utom detta få vi framhålla huru som den nu vackra trädgården längs nuvarande gatans västra del icke blott utgör ett utmärkt skydd mot västra och nordliga stormar utan en prydnad från estetisk synpunkt. Skulle den remsa mellan våra tomter och den föreslagna gatan utläggas till tomter enligt förslaget komma dessa tomtinnehavare givetvis att genast nedhugga dessa träd och gottgöra sig dessa.

Vid tiden för våra tomters inköp lågo dessa utom stadens planlagda område varför vi utnyttjade tillåtelsen att hålla kreatur och svin. I detta sammanhang byggdes uthusen en meter från tomtarnas västra gräns för att å den överskjutande muren hava upplag av gödsel å en sålunda undanskymd plats. Efter kvarterets indragande under stadens planlagda område bortföll denna tillåtelse och därmed kompostupplagen men uthusbyggnaderna blevo kvarstående på sina gamla platser. På så sätt tillkom förhållandet att vi äro ägare av den nuvarande gatans bredd med avseende å en meter, vilken vi emellertid gärna avstå för att få behålla den väster om våra tomter nu löpande gatan, vilket önskemål denna skrivelse utmynnar i.

Visby den 8 september 1932.

EMMA WALLIN,

ägare till tomt nr 1.

L. N. SILTBERG,

ägare till tomt nr 5.

JOHAN JAKOBSSON

gm Ivar Gust. Österberg, vice värd,
ägare till tomt nr 3.

I. A. T. HANSSON,

ägare till tomt nr 7.

6) Till Byggnadsnämnden i Visby.

Sedan förslag till ändring av stadsplanen utanför ringmuren blivit uppgjort och hallits tillgängligt för granskning, får jag efter tagen del av detsamma härmed äran anföra följande:

Å närslutna karta över de delar av A. 7:s övningsfält, som beröras av den ändrade stadsplanen, har med röda linjer angivits gränserna för A. 7:s område. Inom detta område skall således enligt statsplaneförslaget anordnas ett flertal gator, varigenom denna del av A. 7:s handövningsfält blir fullständigt avskild från den övriga delen av handövningsfältet. Då kronan inköpt dessa markområden för att erhålla ett tillräckligt stort sammanhängande område för övningarnas bedrivande, inses lätt att genom detta handövningsfältets sönderdelande medelst gator svårigheter torde uppstå för övningarna ävensom för ifrågasatt förflyttning av tygstationen till övningsfältet.

Jag får därför äran anhålla, att sådan ändring göres i den föreslagna stadsplanen, att inga gator komma inom A. 7:s område. För att erhålla nödiga förbindelseleder föreslås att gator förläggas i områdets nordvästra och sydvästra gränser.

I nordöstra gränsen har dessutom avskilts ett ca 5 m. brett område, som å kartan betecknas såsom förgårdsområde, vilket ej får bebyggas. Något skäl till avskiljande av ett dylikt område synes ej föreligga, enär gata saknas mot denna gräns. Då för kronans del en del olägenheter kunna befaras uppstå, i händelse detta område icke skulle få bebyggas, får jag äran anhålla, att detta område icke i stadsplanen måtte upptagas såsom förgårdsområde.

Vad det må bli begränsningslinje betecknade området jämte den delvis å detta område befintliga badhusbyggnaden angår, så har genom kontrakt den 31 augusti 1931 angående överlämnande av vissa byggnader och områden till Visby stad överenskommelse mellan Kronan och staden redan träffats.

Sammanlunda är förhållandet med ett Visborgs Kungsladugård tillhörigt område, som enligt stadsplanen skall utläggas till gata och allmän plats.

Jag får dessutom äran anhålla att, innan den föreslagna stadsplanen inlämnas till Kungl. Maj:t för fastställelse, Kungl. Arméförvaltnings fortifikationsdepartement måtte givas tillfälle att taga del av densamma.

Visby den 14 december 1932.

G. M. TÖRNGREN.

Militärbefälhavare.

A. Dählström.

7) Till Byggnadsnämnden i Visby.

Undertecknad, ägare av stadsägorna 301 och 302 (tomt nr 5) i kv. Apeln i Visborgsroten, får härmed vördsamt göra erinran mot förslaget till stadsplan i vad det berör nämnda fastighets gräuser.

A stadsplaneförslaget är upptaget en gata söder om kanalen, 6—8 m. bred. Som nuvarande utrymme mellan kanalen och min tomt ej räcker till för en trafikled av nämnda bredd, skulle vid en gaturreglering ytterligare erforderlig mark tagas av min trädgård och därvid buskar och träd nerhuggas. Då staden helt disponerar området norr om kanalen och väg redan finnes där, vill jag vördsamt föreslå den ändringen av stadsplanen att trafikleden förläggas norr om kanalen.

Visby den 17 september 1932.

HELGA FEGRÆUS.

8) Till Byggnadsnämnden i Visby.

Undertecknad, ägare av stadsägan 308 i kv. Apeln i Visborgsroten, (tomten nr 1) får härmed vördsamt göra erinran mot förslaget till ändrad stadsplan i vad det berör nämnda fastighetsgränser.

A förslaget har Kopparviksgatan dragits ända in till huvudbyggnaden, varför den befintliga verandan vid en gatueggring genomförande måste rivas. Frånsett detta mister fastigheten enligt mitt förmenande ytterligare i trevrad om gatan skall gå ända in till vägen, varför jag yrkar på att förslaget i vad det berör nämnda fastighetsgränser måtte rättas efter den år 1910 fastställda stadsplanen.

Visby den 15 september 1932.

A. Å. LARSSON.

9) Till Byggnadsnämnden i Visby.

Beträffande det nu utställda förslaget till stadsplan utom murarna får jag härmed anför följande: Av ett förslag till stadsplaneändring bör man givetvis hava rätt att fördra att det angiver såväl gällande plan som de avvikelser från denna vilka föreslås.

Dessa synpunkter har jag förut haft tillfälle att framlägga för Byggnadsnämnden som även gillade desamma och beslöt att detta skulle iakttas, men så är dock icke förhållandet beträffande det nu utställda stadsplaneförslaget, och då det för fastighetsregisterföraren är oömgångligen nödvändigt att erhålla en karta som angiver i vilka avseenden ändringar skola ske i den nu gällande planen tillåter jag mig föreslå att Byggnadsnämnden ville anmoda förslagsställaren att framlägga sitt förslag i sådant skick att det på stadsplanekartan tydligt visar varje avvikelse från den nu gällande planen.

Visby den 14. IX. 1932.

A. SERBONI.

Registerförare för Visby stads fastighetsregister.

10) Till Byggnadsnämnden i Visby.

Får härmed avgiva yttrande över det nu utställda förslaget till stadsplan utom murarna. Planen har ju under arbetets gång undergått en hel del mindre detaljändringar föranledda av erinringar från Byggnadsnämnden och Drätselkammaren men beträffande planen i dess helhet är densamma — såsom jag förut haft tillfälle anför — ej upprättad med erforderligt hänsynstagande till de lokala förhållandena i den 1910 fastställda och under utbildning varande stadsplanen utan gör här onödigt våldsamma ingrepp, vilka med säkerhet komma att vid planens genomförande försaka såväl staden som dess innevanare stort men och stora kostnader, varför jag får föreslå att det föreliggande förslaget ej måtte läggas till grund för en revidering av gällande plan för området ifråga.

Den revidering av den gällande planen som är önskvärd och som bör företagas består i en omarbetning av Solbergarotens XX—XXIV kvarter, Länarotens XXIV och XXV kvarter samt Visborgsrotens XV, XIX och XX kvarter.

Och då samtliga dessa områden, fränsett ett par mindre byggnader vid Söderväg, äro obebyggda och i allenast 5 olika ägares hand, kan en sådan revidering företagas utan större olägenheter.

Visby den 14. IX. 1932.

A. SERBONI.

Stadsingenjör.

Utdrag av protokollet, hållet vid byggnadsnämndens i Visby sammanträde den 28 oktober 1932.

§ 207.

I det vid § 205 här ovan i protokollet för den 28 september 1932 antecknade ärendet angående förslag till ändrad stadsplan för området utanför ringmuren hade byggnadsnämnden, på sätt i 19 § 1 mom. 2 stycket av gällande byggnadsstadga föreskrives, lämnat vederbörande markägare tillfälle att taga del av de ändringar i förslaget, var till nämnden ansett inkomna anmärkningar mot detta föranledda. Inom utgången av den för sådant ändamål utsatt tid hade yttranden inkommit från nedan angivna markägare och beslöt nämnden med anledning av berörda yttranden på sätt här nedan finnes för varje särskilt fall angivet:

1) *Militärbefälhavarens å Gotland* förslag till omläggning av Hadvägen ansågs ur stadsplanesynpunkt icke kunna biträdas av nämnden, så mycket mindre som gällande stadsplan upptog Hadvägen i överensstämmelse med det föreliggande förslaget.

2) *Gustaf Carlsson m. fl. angående kvarteret nr XIV i Visborgsroten*. Nämnden ansåg sig böra vidhålla sitt den 30 nästlidne september fattade beslut i denna fråga, sedan brandchefen förklarar sig anse kvarterets utläggande till industriområde icke medföra någon särskild brandfara för de kringboende. Såsom stöd för beslutet ville nämnden därjämte framhålla att behovet av industritomter vid järnvägsstråpan syntes mera välgående än de skäl, som anförts i förevarande yttrande.

3) *A. A. Wik m. fl. angående Visborgsrotens IX kvarter*. Nämnden ansåg vad i yttrandet anförts icke förtjäna avseende, enär den nu gällande stadsplanen icke gjorde någon skillnad mellan industri- och bostadskvarter samt å området redan funnes uppförd en industrianläggning. Beträffande tomtens nr 4 fann nämnden dennas laggande till industriområde motiverat därav, att tomtens icke lämpligen kunde användas som bostadstomt, sedan större delen av kvarteret utlagts till industri- och bostadskvarter.

Slutligen uttalade sig byggnadsnämnden efter därom av herr Falk väckt förslag för att benämningen »Gamla kyrkogården» uthyttes mot »Östra begravningsplatsen» samt »Nya kyrkogården» mot »Södra begravningsplatsen».

Som ovan.

In fidem:

Ragnar Jacobsson.

1) Till Byggnadsnämnden i Visby.

I skrivelse den 14 sistlidne september har jag gjort vissa anmärkningar mot det för granskning tillgängliga förslaget till ändring av stadsplanen utanför murarna i vad detsamma rör vissa kronans markområden.

Den i dennes meddelade Nämnden, att dessa anmärkningar avseende artillerikarens område *deltvis* föranleda ändring i det uppgjorda stadsplaneförslaget.

Nämnden anser fortfarande, att den s. k. Havdregatan bör komma till utförande. Härigenom skulle emellertid A. 7:s övningsområde komma att sönderdelas, vilket skulle i flera avseenden vålla stora olägenheter.

Då dessutom större eller mindre delar av A. 7:s övningsområde äro eller kunna bli fridlysta och icke heller kunna upplåtas till byggnadstomter, så länge kronan äger desamma, torde även ur den synpunkten övningsområdet böra frigöras från gatuleder.

Jag har låtit uppgöra bifogade skiss över området vid A. 7, angivande gatuförbindelser, som lämpligen kunna anordnas i gränserna till Kronans område, varvid övningsområdet icke skulle komma att sönderdelas, varför jag får äran föreslå, att planen ändras i enlighet härmed.

I öfrigt får jag hänvisa till min ovannämnda skrivelse av den 14/9 innevarande år, särskilt med hänsyn till att Kungl. Arméförvaltningens fortifikationsdepartement måtte beredas tillfälle att få taga del av stadsplaneförslaget, innan detsamma inlämnas till Kungl. Maj:t för fastställelse.

Visby den 19 oktober 1932.

HENRIK TILLBERG.

tj. Militärbefälhavare.

A. Dillström.

2) Till Byggnadsnämnden i Visby.

Enligt den nya, ännu icke fastställda stadsplanen för Visby stad utanför ringmuren, skall det kvarter inom Visborgsroten, å vilket konsul Nils Friberg äger tomt, stadsågan n:o 327, förbli byggnadskvarter.

Konsul Nils Friberg lär emellertid, enligt vad som kommit till vår kännedom, ha överklagat detta beslut och i stället förordat kvarteret ifråga till industrikvarter, säkerligen i akt och mening, att om hans förslag ginge igenom å sin tomt upp- föra kol- och vedupplag. Detta, sett ur brandskyddssynpunkt, måste anses sym-

ligen olämpligt enär Visby—Västerhejde järnväg samt järnvägen från hamnen till södra järnvägsstationen löper alldeles förbi tomtens ifråga och fara för antändning genom gnistor från loket måste bli följden.

Men det är icke blott olägenheten genom den ökade brandfaran som är för handen. Vi hava förut, dels ett kol- och vedupplag, dels de båda järnvägarna som sett ur både estetisk och lugnhetssynpunkt icke är så särdeles tilltalande. Skulle därför konsul Fribergs anhållan vinna gehör, så ökas givetvis den förut stora otrevnaden.

Vi våga därför på det anförda vördsamt hemställa att byggnadsnämnden måtte gå i författning om att fastställa förenämnda kvarter som byggnadskvarter. Visby den 26 oktober 1932.

Högaktningsfullt

GUSTAF KARLSSON.

EMILIA HEJDENBERG.

Ägare till tomten n:o 5 i kvarteret
Kastanjen inom Visb. rot.

Ägare till tomten n:o 6 inom samma
rote och kvarter.

HJ. PETERSSON.

Ägare till tomten n:o 7 inom samma
rote och kvarter.

3) Till Byggnadsnämnden i Visby.

Sedan Byggnadsnämnden ansett en av K. Bergström framställd anmärkning mot förslaget till ny stadsplan för Visborgsrotens IX kvarter (Enen) föranleda ändring av det uppgjorda förslaget samt givit undertecknade tillfälle att taga del av ändringen, få vi härmed avgiva följande yttrande.

Enligt föregående stadsplan hava dessa tomter icke varit utlagda till industriområde, utan hava de först under senare år blivit omändrade härtill, vilket varit till stort förfång för oss, som skaffat oss hus i denna stadsdel i den tron, att denna alltid skulle utgöras av villakvarter. Genom dessa tomters omläggning till industriområde och sedan en verkstad blivit uppförd på desamma, har trevriaden å de angränsande tomterna delvis försvunnit, vilket haft till följd att dessa egendomar sjunkit i värde. Skulle nu en sådan ändring ske i den föreslagna stadsplanen att icke blott de nuvarande tomterna skulle förbli industriomter, utan ytterligare en tomt till utläggas härtill, skulle olägenheterna för de kringboende härigenom ytterligare förvärras.

Något skäl att tomten n:r 4 även utlägges till industriområde synes förvrrigt icke föreligga, emedan ägaren icke gjort någon framställning härpå.

Med anledning av ovanstående få vi därför vördsamt anhålla, att ett frångående av den föreslagna stadsplanen icke måtte ske samt att den av K. Bergström gjorda anmärkningen mot densamma ej måtte föranleda någon Byggnadsnämndens åtgärd.

Visby den 26 oktober 1932.

A. A. WIK.

E. HEJDENBERG.

O. A. JOHANSSON,

gm Gustaf Pettersson.

8/61 B.D.

KUNGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAVANDE

I GOTLANDS LÄN

Landskansliet

GUSTAF etc. Vår ynnest etc.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av länsstyrelsen i Gotlands län med skrivelse den 10 april 1933 till Kungl. Maj:t överlämnad skrift hava stadsfullmäktige i Visby anhållit om fastställelse å ett av dem vid sammanträdet den 8 november 1932 antaget förslag till ändringar i stadsplanen för staden beträffande området utanför ringmuren jämte till förslaget hörande stadsplanebestämmelser av den lydelse härvid fogad bilaga utvisar vilket förslag angivits å en av arkitekten Sven Markelius den 27 maj 1930 upprättad karta med därtill hörande, den 29 april 1932 dagtecknad beskrivning.

Till följd av remiss har byggnadsstyrelsen den 27 februari 1934 i ärendet avgivit utlåtande och därvid överlämnat till styrelsen avgivna yttranden av arméförvaltningens fotrifikationsdepartement samt riksantikvarien.

För egen del har byggnadsstyrelsen på anförda skäl föreslagit, att från den sökta fastställelsen måtte undantagas följande områden, vilka å ena sidan vid styrelsens utlåtande fogad kopia av ovannämnda stadsplanekarta begränsats med gröna kritlinjer, nämligen kvarteret Boken jämte angränsande områden, kvarteret Bävern samt stadsägan nr 79 i kvarteret Sillen.

Beträffande de antagna stadsplanebestämmelserna har byggnadsstyrelsen anført bland annat följande.

Inom de bredare delarna av de å stadsplanekartan med H. betecknade järnvägsområdena förefunnes på vissa platser icke något hinder mot uppförandet av byggnader med brandgavlar invid gränserna mot de intill dessa områden belägna, med B. betecknade bostadskvarteren för öppet byggnads sätt. Ej heller beträffande det för allmän byggnad avsedda, med D. betecknade kvartersområde, som för närvarande vore bebyggt med epidemisjukhus, samt den sydost därom belägna, jämväl för allmän byggnad avsedda kvartersdelen funnes något hinder mot uppförande av byggnader med brandgavlar i gränserna mot invidliggande för friliggande bostadsbyggnader avsedda områden. Till avhjälpande av dessa brister i förslaget borde detta kompletteras antingen genom inläggande å kartan av prickade

områden eller genom särskilda bestämmelser, varigenom säkerställdes en byggnadsfri zon av minst 6 meters bredd å ömse sidor om gränserna mellan ifrågavarande H- och D- områden samt de angränsande B-områdena.

Föreskriften i 6 § mom.2 vore otydlig och kunde giva anledning till missförstånd samt borde därför undantagas från fastställelse. Förslaget syntes i denna del böra kompletteras med en bestämmelse av exempelvis följande lydelse, vilken närmast torde motsvara avsikten med ifrågavarande bestämmelse i förslaget, nämligen: "Byggnad, som förlägges i gräns mot eller indrages från område, betecknat med korsprickning, får mot sådant område förses med fönster övan den byggnadshöjd, som för angränsande korsprickade område finnes föreskriven".

Den i § 10 upptagna bestämmelsen, vilken åsyftade avvikelser, som prövades av arkitektoniska skäl nödiga, kunde byggnadsstyrelsen finna lämplig endast under förutsättning, att byggnadsnämnden till sitt biträde hade stadsarkitekt eller att nämndens behov av sakkunnigt biträde vore på annat sätt behörigen tillgodosett. Då, enligt vad styrelsen inhämtat, detta icke för närvarande vore förhållande, ansåge sig styrelsen emellertid icke nu böra tillstyrka fastställelse av denna bestämmelse.

Beträffande de två omedelbart sydost om Österport belägna, med A. betecknade byggnadskvarteren hade riksantikvarien framhållit önskvärdheten av att desamma undantoges från bebyggelse. I den nu för dessa områden gällande stadsplanen medgaves å dessa kvarter uppförande av byggnader i en våning och till högst 4 meters höjd. Enligt det föreliggande förslaget skulle tvåvåningshus med en höjd av 7,6 meter här få uppföras. Även om ett helt friläggande av dessa områden enligt styrelsens mening icke torde vara önskvärt, syntes dock icke såsom i förslaget skett en ökning av den tillåtna höjden för bebyggelsen omedelbart intill stadsporten böra ifrågakomma. Bestämmelserna för dessa båda kvarter borde därför undantagas från fastställelse.

Med anledning av vad i ärendet förekommit finner Kungl. Maj:t gott, jämlikt 3 § stadsplanelagen, fastställa ifrågavarande av stadsfullmäktige i Visby vid sammanträde den 8 november 1932 antagna förslag, dock med iakttagande att, från fastställelse undantagas dels ovannämnda å den av byggnadsstyrelsen ingivna kartkopian med gröna kritlinjes begränsade områden, nämligen kvarteret Boken jämte angränsande områden, kvarteret Bävern och stadsägan nr 79 i kvarteret Sillen, dels ock ovannämnda stadsplanebestämmelser i vad de avse de två omedelbart sydost om Öster-

port belägna, med A. betecknade kvarteren, ävensom den i § 6 mom. 2 och § 10 upptagna bestämmelserna, samt med förbehåll att den i § 1 mom. 4 upptagna bestämmelsen, att med E betecknat område endast får bebyggas för militärt ändamål, skall gälla allenast så länge däri omförmälda område användes för försvarsväsendets räkning.

I samband härmed vill Kungl. Maj:t anbefalla länsstyrelsen att för stadsfullmäktige framhålla angelägenheten av att stadsplanen för ifrågavarande område snarast möjligt kompletteras i de hänseenden byggnadsstyrelsen i sitt utlåtande angivit.

Detta meddelas länsstyrelsen till egen och vederbörandes kännedom och efterrättelse, varjämte avskrift av byggnadsstyrelsens utlåtande bifogas. Ovannämnda karta och kartkopia ävensom en annan i ärendet ingiven karta överlämnas härjämte för att vederbörande tillställas.

Stockholms slott den 29 mars 1934.

Under Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regentens frånvaro,
Den av Kungl. Maj:t tillförordnade regering.

Albin Hansson

Richard Sandler

K. Schlyter

Ivar Vennerström

/Carl Ugglä.

Angående ändringar i Stadsplanen för Visby utanför ringmuren.

Rätt avskrivet intygar:

Avskrift.

Beskrivning till förslag till ändring av
stadsplanen för utanför stadsmuren belägna om-
råden av Visby stad.

Förslaget, som åskådliggöres å bifogade karta, omfattar hela det utanför stadsmuren belägna området. Led särskild gränslinje har markerats det område, omfattande Polhemsroten och delar av Solbergaroten, som tidigare varit föremål för omarbetning och för vilket stadsplaneändring 1927 faststälts av Kungl. Maj:t. Inom detta område hava enligt särskilt yrkande föreslagits vissa ytterligare ändringar bl.a. slopandet av de allmänna platserna på ömse sidor om Österväg.

Den princip, som tillämpats vid den senaste omarbetningen av stadsplanen för denna sistnämnda del av Visby stads ytterområden, att medelst reserverande av sammanhängande områden såsom allmän plats begränsa bebyggelsen till vissa från varandra skilda grupper, mellan vilka sikten in emot stadsmuren hålles fri, har inom övriga områden i största möjliga utsträckning fullföljts.^{x)}

Sålunda har det vid förslagets utarbetande sträfvats efter att med utgångspunkt från befintlig idrottsplats, begravningsplats och militärt övningsfält åstadkomma ett sammanhängande system av obebyggd mark av så betydande areal, att stadsmuren bleve väl fri-lagd och en viss öppenhet komme att känneteckna detta stadsparti. Härvid har även sträfvats efter att i nämnda system av öppna platser inbegripa ett område, beläget närmast mellan idrottsplatsen och begravningsplatsen, vilket i gällande stadsplan finnes upptaget såsom kvartersmark. Med hänsyn till att detta område befinner sig i enskild ägo har staden emellertid ansett sig böra avstå härifrån, varför förslaget i föreliggande skick beträffande det ifrågavarande området i huvudsak ansluter sig till gällande stadsplan.

^{x)} Se bilaga: Särtryck ur Svenska Stadsförbundets Tidskrift.

I områdets södra del ha tämligen stora arealer kunnat reserveras såsom allmän plats. I övrigt har emellertid endast mindre områden kunnat föreslås fria från bebyggelse, emedan planens utformning i stor utsträckning bundits av redan befintliga industri-, järnvägs- och gatuanläggningar och bostadskvarter, men därjämte av det förhållandet, att den för närvarande obebyggda marken till stor del befinner sig i enskild ägo.

Vad beträffar den norra delen av stadsplaneområdet, ansluter sig det föreliggande förslaget beträffande fördelningen av kvartersmark och allmänna platser i huvudsak till gällande stadsplan.

För övrigt har stadsplaneförslaget utformats så, att stadsmurens omedelbara omgivningar överallt hållas helt fria från bebyggelse.

Intill huvudtrafiklederna och i omedelbar närhet av järnvägsstationen ha vissa mindre områden för sammanhängande byggnadssätt förlagts. I övrigt har det öppna byggnadssättet tillämpats.

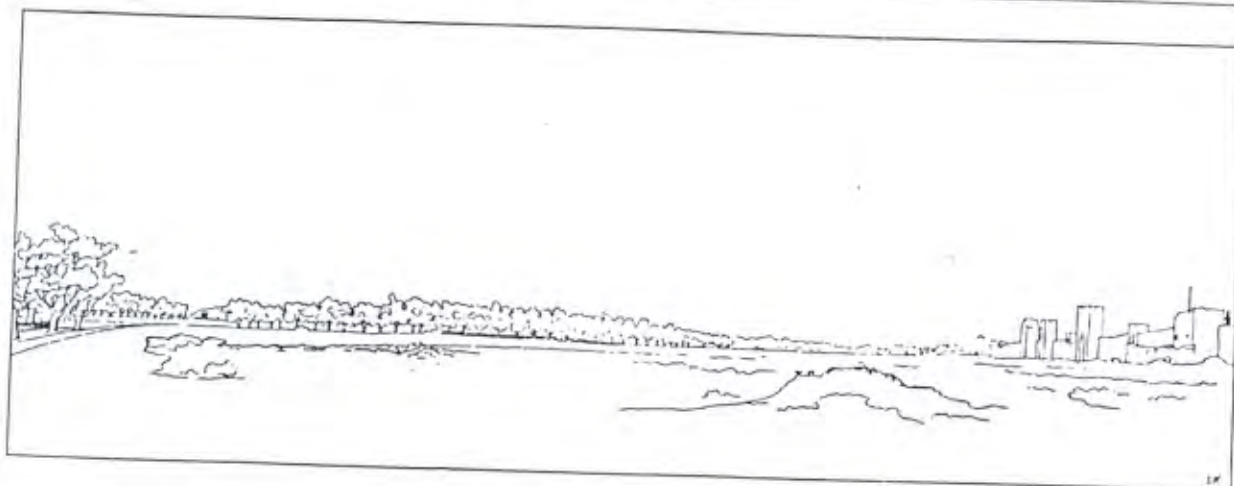
Invid järnvägsstationen har även avsatts ett område för industriändamål.

Stockholm den 29 april 1932.

SVEN MARCELINUS.

Rätt avskrivet betygar:

Anne-Britt Lindquist
Anne-Britt Lindquist

ETT STADSPLANEFÖRSLAG FÖR VISBY YTTEROMRÅDEN.

AV ARKITEKTEN SVEN MARKELIUS, STOCKHOLM.

Pieteten för kulturhistoriska värden är ett av de mera framträdande dragen i modernt samhällsliv. Vårdandet av det arv, en gången tids kultur efterlämnat, har numera blivit en ganska allmänt erkänd angelägenhet. Utvecklingen i detta hänseende under de senaste årtiondena är ett i hög grad påtagligt faktum. En viktig del av de strävanden, som stå på kulturskyddets program, äro inriktade på bevarandet av äldre tiders stadsanläggningar.

Vi behöva ej gå långt tillbaka i tiden för att finna, att dessa för vår tid karakteristiska strävanden voro främmande för äldre tiders stadsanläggare. Det är sålunda påtagligt att 1800-talets i regel schablonmässigt uppgjorda stadsplaner icke utmärkas av någon större hänsyn till befintliga äldre stadsbildningar vare sig det gäller regleringar av sedan gammalt bebyggda områden eller deras utvidgning med nya stadsdelar. Planutvidgningarna upprättades utan hänsyn till de äldre stadsdelarnas gatusystem och allmänna byggnad. Där regleringsplaner för dessa stadsdelar upprättades, saknades så gott som fullständigt pietet för befintliga förhållanden av historiskt värde och för stadsbyggnadens karakteristiska drag.

Mot bakgrunden av den ringaktning för mången gång oersättliga värden, som i dessa

stadsplaner kommer till synes, framstå otvivelaktigt våra dagars strävanden som en betydande kulturell vinst.

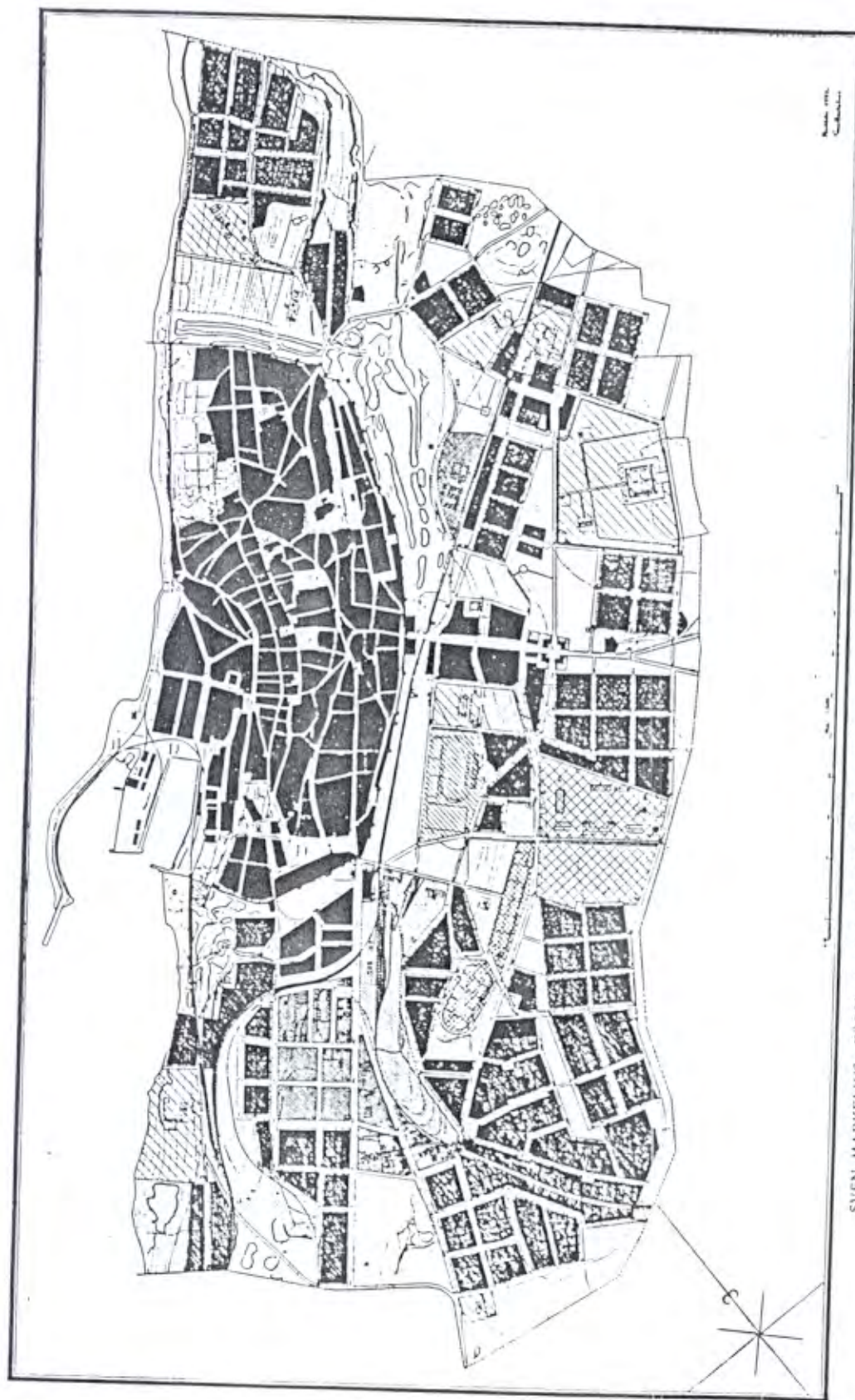
Men jämsides med denna vinst ha även uppträtt förut okända problem. Man kan icke undgå att märka hur det jäser av svårlösta konflikter, där sträng pietet för bestående kulturvärden ställes öga mot öga med den nya tidens krav. Ju större värden som hotas och ju mera pockande utvecklingskraven göra sig gällande, desto mer tillspetsas denna konflikt. De största svårigheterna uppkomma helt naturligt, där en ålderdomlig stadsbyggnad blir föremål för en storstadsmässig utveckling. Här ställes man ofta inför nödvändigheten av stora offer i den ena eller andra riktningen, om man ej vill låta sig nöja med kompromisser.

Men storstaden av i dag representerar ett ytterlighetsfall. Härifrån är steget långt till idyllen, som lämnats oberörd av det nutida stadsbyggandets mera komplicerade problem och där det nya samhällslivet kan blomma i fredlig gemenskap med det förgångnas minnen.

Visby är en typisk representant för detta senare ytterlighetsfall. Livsbetingelserna för det nuvarande samhället stå här icke i nödvändig motsättning mot skyddandet av de rika kulturminnen, som länge sedan svunna maktdagar

— Bilden ovan visar ett perspektiv av det öppna området utanför Östra muren.

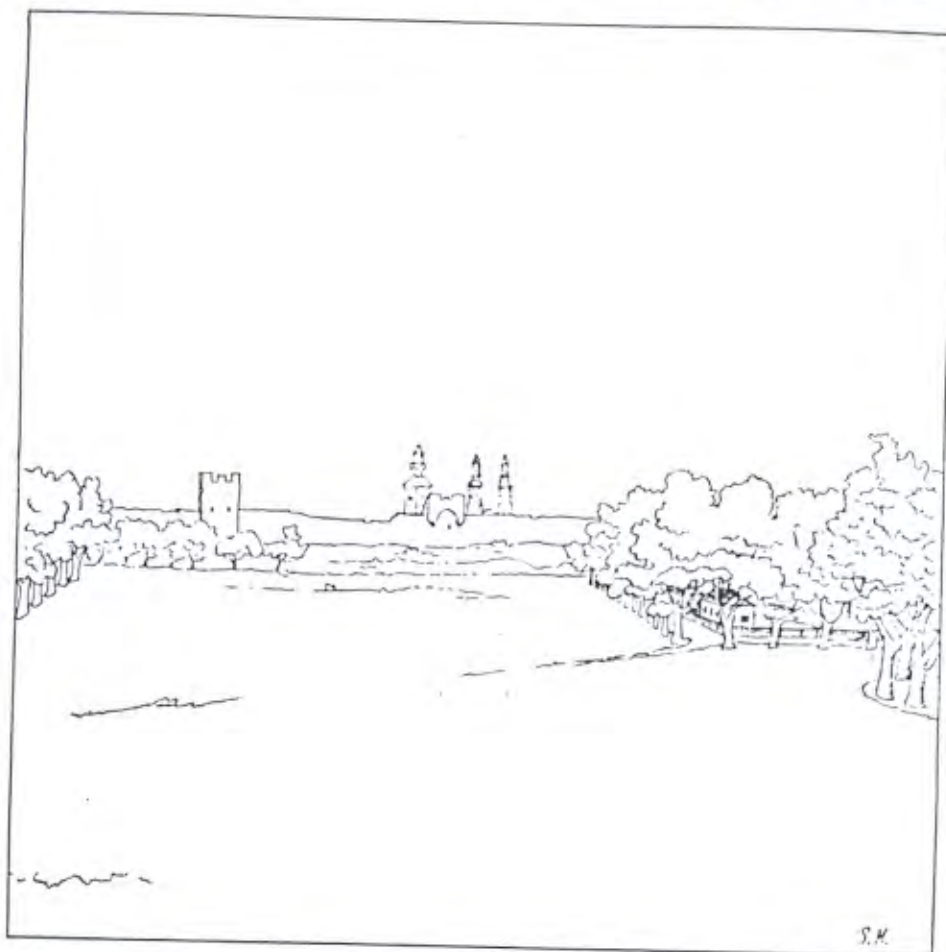
Visby stadsförbunds förslag 1927: 2

SVEN MARKELIUS: FÖRSLAG TILL STADSPLAN FÖR UTANFÖR STADSMUREN BELÄGNA DELAR AV VISBY. 1:14000.

lämnat i arv. Det är till och med så lyckligt ställt, att dessa förhållanden i viss mån sammanfalla. Visby har ett rent ekonomiskt intresse i bevarandet av dessa kulturhistoriska värden, vilka utgöra den egentliga förutsättningen för en av det nutida samhällets förnämsta inkomstkällor, turistväsendet. Enbart den kloka och

rängen till stor del ligger orörd. Ännu bevarar det hotfullt upptornade murverket mycket av det medeltida särdraget. Muren utgör den kraftfullt markerade gränsen mellan den tätbebyggda staden och den öppna landsbygden. Hur känslig denna stadsmurens verkan är för den småningom skeende förändringen av det

PERSPEKTIVISK BILD AV DET ÖPPNA OMRÅDET NORR OM ÖSTERVÅG. I FONDEN RINGMUREN OCH DOMKYRKAN.

förutseende omtanken om stadens ekonomiska liv borde vara tillräcklig för att trygga dessa världens framtida bestånd.

Som stadsbyggnad har Visby måhända sitt förnämsta arkitektoniska intresse i den utpräglade motsättningen mellan den täta bebyggelsen inom den slutna ringmuren och det omgivande öppna landskapet. Stadsmurens storslagna verkan beror i hög grad på att den omgivande ter-

omgivande landskapet framgår med all önskvärd tydlighet av det störande inflytande, den redan fått röna av den bebyggelse, som på flera punkter tränger sig in på den gamla stadskärnan, och kanske ännu mer av bebyggandet utanför de norra gravarna, där för icke så länge sedan den obebyggda, mot Galgberget stigande terrängen vilade i majestätisk ödslighet.

Men utvecklingen kräver nya områden för bebyggande, och det vore ett osunt estetiserande att beklaga detta. Men den paträngande och

brokiga bebyggelse, som under senare byggnadsskeden fått inkräkta på säregna skönhetsvärden, bör tjäna till varning. Det är påtagligt, att den verkan, som stadsmuren trots begångna missgrepp ännu äger, kan bevaras, endast om den utanför uppväxande staden formas med klar uppfattning av de förhållanden, varav denna verkan är beroende. En sådan utformning behöver icke innebära en avprutning på den levande stadens rationella planläggning med allt vad detta kan innebära efter vår tids förhållanden.

Föreliggande förslag till revidering av den år 1910 fastställda stadsplanen för Visby ytterområden innebär en strävan att bevara den nu berörda motsättningen mellan stadsmuren och dess omgivning. Ur denna synpunkt har det ansetts riktigt att åt det nya stadsområdet giva en i möjligaste mån öppen och »landskaplig» verkan. De bebyggda områdena ha så mycket som möjligt avlägsnats från stadsmuren. Redan i den nu gällande planen har kravet på ett öppet, obebyggt område närmast utanför stadsmuren blivit beaktat. Här har denna plan en av sina odisputabla förtjänster. Detta öppna område har i den föreliggande planen ytterligare utökats och dessutom sammanförts med andra inom det nya stadsplaneområdet föreslagna öppna platser, varigenom den gamla stadskärnan verkningsfullt framträder även på längre håll.

Bebyggandet har sammanförts inom ett flertal mindre grupper, formade som självständiga enheter och skilda åt genom öppna gläntor. De allmänna områden, som sålunda lämnas obebyggda, få härigenom icke karaktären av platsbildningar i vanlig mening utan utgöra snarast partier av det ursprungliga landskapet, som utsparsats mellan de bestämt avgränsade stadsgrupperna. Genom bevarandet i möjligaste mån av det med stadsbildens egenart oupplösligt sammanhängande öppna landskapet med dess hedmarker och gräsvallar underordnas den nya bebyggelsen stadsmurens dominerande verkan och de nya områdena få en mot den slutna stadskärnan kontrasterande, öppen och luftig karaktär.

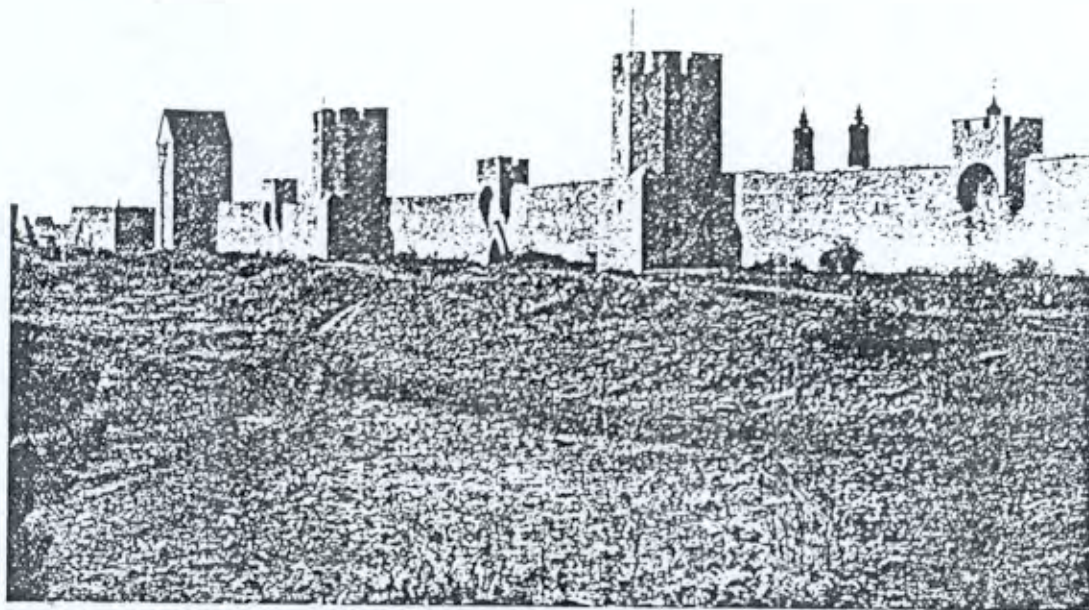
Avsikten att genom de allmänna platsernas förläggning och utbildning förläna ett starkt

landskapligt inslag åt stadsbilden gynnas på ett lyckligt sätt genom förefintligheten av andra öppna markområden för allmänna ändamål, exempelvis exercisplatsen, kyrkogårdarna och idrottsplatsen. Även det för ett tilltänkt hospitalsbygge avsedda stora markområdet torde genom en lämplig disposition kunna i icke ringa mån bidra till detta syfte. I stora drag har å planen angivits en planläggning av hospitalsområdet, varigenom detsamma kan komma att ansluta sig till angränsande öppna områden och förstärka den landskapliga verkan av dessa.

Planläggningen av de olika kvartersgrupperna har i stor utsträckning varit bunden av bestående förhållanden, ägo gränser, befintliga byggnader, anlagda vägar och ledningar m. m. Särskilt besvärande ha dessa förhållanden varit för planläggningen av områdets södra hälft. Området norr om Österväg har däremot erbjudit större frihet i fråga om utformningen, ej minst emedan den fastställda planen här ännu är ogenomförd över stora områden och emedan marken till större del äges av staden.

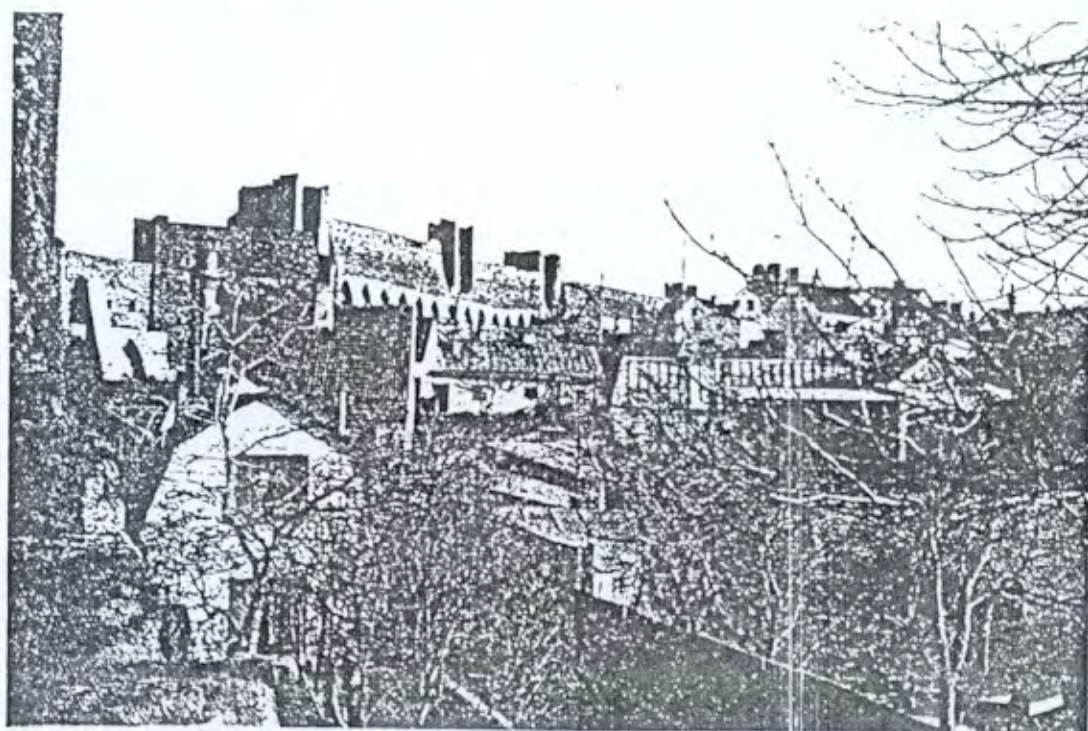
Där de befintliga förhållandena detta medger, ha de särskilda grupperna givits en mot den plana terrängen svarande regelbunden utformning, innebärande en medveten motsättning till den gamla stadskärnan och härigenom återspeglade de helt olika förutsättningar, som en systematisk planläggning innebär gent emot de förhållanden, ur vilka den gamla stadens egenartade, oregelmässiga planbildning framsprungit. Om man betänker, att de små gatubredder och tomtstorlekar, som äro utmärkande för dessa äldre stadspartier, icke äro lämpliga eller ens möjliga enligt nutida stadsplaneförhållanden, blir det uppenbart, att varje försök att »anknyta» till den medeltida stadsplanen måste enbart på rent praktiska grunder vara dömt att misslyckas eller i varje fall leda till otillfredsställande kompromisser. I stor utsträckning ha kring de särskilda kvartersgrupperna föreslagits alléplanteringar, avseende att sammanhålla bebyggelsen och på samma gång giva en mjuk begränsning mot de öppna markområdena.

Utmärkande för planläggningen är att dessa grupper till en viss grad frilagts från de mera trafikerade huvudgatorna, ett förhållande, som

PARTI AV ÖSTRA RINGMUREN.

Bilden åskådliggör betydelsen med hänsyn till stadsmurens verkan av att den omgivande terrängen i största möjliga utsträckning lämnas obebyggd och även i övrigt oberörd. Under senaste tiden ha över stora områden utanför östra muren verkställts planteringar av bærträd (icke synliga å bilden). Den »förskönande» avsikten måste givetvis anses förfelad, då dessa planteringar uppenbarligen förvanska stadsbildens klarhet och uttrycksfullhet.

ÖSTRA RINGMUREN FRÅN INSIDAN.

Vid jämförelse med ovanstående bild kommer här den verkningsfulla motsättningen mellan den tätbebyggda staden och den öppna landsbygden till uttryck.

utom den rent arkitektoniska avsikten att giva öppenhet åt stadsbilden även tillgodoser trevnaden inom de planerade bostadsområdena, vilka härigenom befrias från de olägenheter, som en starkare trafik innebär för de invid färdvägarna boende. Ur dessa synpunkter har bebyggandet utefter huvudgatorna i möjligaste mån inskränkts endast till affärslägenheter och liknande, vilka hava fördel av en sådan förläggning. Sålunda har inom varje kvartersgrupp uppkommit ett slags affärscentrum, utgörande den naturliga kontaktpunkten mellan stadsdelen och de till eller genom densamma förande huvudlederna.

Utbyggandet av de nya områdena sker för närvarande med stor långsamhet, och det finnes knappast någon anledning att förvänta, att detta utvecklingstempo kommer att undergå några större förändringar. Även med hänsyn härtill har den föreslagna planläggningen synts förmanlig, då den, särskilt inom de stora områden, över vilka staden själv förfogar, inbjuder till ett systematiskt utnyttjande av kvartersmarken. Genom ett successivt utläggande av gator och ledningar grupp efter grupp har staden möjlighet att dirigera bebyggandet så att en »stadsdel» blir färdigbyggd och ordnad, innan bebyggandet fortsätter på annat håll. Möjligheten att på detta sätt på ett relativt tidigt stadium bringa bebyggandet inom en grupp till ett avslutat helt, medan marken i övrigt ligger helt obebyggd, måste givetvis både ur allmän trevnadssynpunkt och med hänsyn till de ovan berörda arkitektoniska synpunkterna på området totala gestaltning anses värdefull. Ett osystematiskt bebyggande över större områden, som icke under överskådlig tid kunna väntas få en färdig och avslutad prägel, vore däremot ur dessa synpunkter olyckligt.

I fråga om de områden, som äro i enskild ägo, har det av ekonomiska skäl ansetts nödvändigt att så vitt möjligt inskränka de för bebyggande icke avsedda, öppna områdena. Behovet att starkt utnyttja marken har här synbart inverkat på planläggningens huvuddrag.

Inom de delar av stadsplaneområdet, där marken äges av staden — huvudsakligen belägna norr om Österväg — har bebyggandet givits en mera begränsad omfattning än när det gällt i enskild ägo befintlig mark, och större områden hava tillåtnad för den eftersträfvade öppenheten reserverats som allmänna platser. Detta har ansetts kunna ske utan olägenhet, då de kvartersområden, som upptagits i planen, ändock torde motsvara behovet av byggnadstomter för en avsevärd tid framåt. Det är helt visst ett önskemål, att dessa öppna områden i det längsta lämnas obebyggda. Möjligheten till ett starkare utnyttjande av marken kvarstår dock alltid, därest i en framtid detta skulle visa sig nödvändigt. En plan, som i stora drag anger ett framtida bebyggande av vissa delar av de allmänna markområdena, är avsedd att finnas tillgänglig vid sidan av den fastställda stadsplanen, så att tillbörlig hänsyn skall kunna tagas till de i viss mån förändrade förhållanden, som en gång kunna tänkas uppkomma.

Byggnadssättet, som givetvis är av största betydelse för denna stadsplanefråga, är avsett att regleras genom särskilda byggnadsbestämmelser. Enligt dessa skall större delen av kvartersmarken användas för öppet byggnadssätt till högst två våningars höjd. För industriellt ändamål ha endast några mindre områden inom den sydvästra stadsdelen, där industriella anläggningar redan nu förekomma, reserverats. Inom de egentliga bostadsområdena skall bebyggande för industriellt ändamål icke tillåtas. Däremot skall med viss inskränkning sådant bebyggande kunna äga rum inom de områden, där på grund av förhållandena ett naturligt behov härav kan komma att göra sig gällande. Dessa områden utgöra vissa redan bebyggda kvarter eller kvartersdelar, vilka förutom bostäder och affärsbebyggelse även inrymma verkstäder och liknande mindre, industriella anläggningar, samt de inom olika stadsgrupper angivna »centra», där bebyggelse av ifrågavarande slag kan förväntas. Inom dessa områden har slutet byggnadssätt medgivits och byggnadshöjden begränsats till två våningar.

Förslag till stadsplanebestämmelser för utanför ringmuren belägna områden av Visby stad (se en av arkitekten Sven Markelius den 27 maj 1930 upprättad karta).

§ 1.

Stadsplaneområdets användning.

Mom. 1. Med A och B betecknat område får bebyggas endast för bostadsändamål.

Inom med A betecknat område må byggnadsnämnden dessutom, efter hälsovårdsnämndens hörande, medgiva byggnads uppförande och inredande för mindre industr i eller därmed jämförligt ändamål.

Inom med B betecknat område må byggnadsnämnden dock medgiva inredning av garage samt lokaler för handel och hantverk.

Mom. 2. Med C betecknat område får bebyggas endast för industriellt och därmed jämförligt ändamål. Bostäder må dock här uppföras, ehuru icke i större utsträckning än som erfordras för respektive anläggningars bevakning.

Mom. 3. Med D betecknat område får bebyggas endast för allmänt ändamål.

Mom. 4. Med E betecknat område får bebyggas endast för militärt ändamål.

Mom. 5. Med F betecknat område får bebyggas endast för begravningsändamål. Bostäder må dock här uppföras, ehuru icke i större utsträckning än som erfordras för respektive anläggningars bevakning.

Mom. 6. Med G betecknat område får bebyggas endast för idrotts- och restaurangändamål. Bostäder må dock här uppföras, ehuru icke i större utsträckning än som erfordras för respektive anläggningars bevakning.

Mom. 7. Med H betecknat område får bebyggas endast med sådana byggnader, som äga samband med järnvägsdriften.

Mom. 8. Med I betecknat trafikområde skall hållas tillgängligt för allmän gatutrafik.

Mom. 9. Med K betecknat område får bebyggas endast med väderkvarn.

§ 2.

Byggnadssätt.

Mom. 1. Med A betecknat område får bebyggas endast med hus, som med varandra sammanbyggas.

Byggnadsnämnden må dock medgiva byggnads indragning från grannes tomtgräns, om överenskommelse med grannen träffas, att vid blivande bebyggelse av granntomten byggnad på motsvarande sätt indrages från den gemensamma tomtgränsen, eller om byggnadsnämnden eljest prövar sådan indragning vara förenlig med ett prydligt och ändamålsenligt bebyggande av kvarteret.

Mom. 2. Med B betecknat område får bebyggas endast med hus, som uppföras fristående. Å tomt få endast uppföras en (1) huvudbyggnad. Där tomt gränisar intill flera än en gata, må dock byggnadsnämnden medgiva uppföran-

det av två (2) huvudbyggnader.

§ 3.

Områden, som icke få bebyggas.

Mom. 1. Med prickning betecknat område får icke bebyggas.

Mom. 2. Å med B betecknat område skola av tomts areal minst tre fjärdedelar ($\frac{3}{4}$) lämnas obebyggda.

§ 4.

Gårdsbyggnad.

Med korsprickning betecknat område får bebyggas endast med veranda, uthus, garage och dylik mindre byggnad. Sådan byggnad får dock icke uppföras, med mindre byggnadsnämnden i varje särskilt fall prövar detta vara förenligt med ett prydligt och ändamålsenligt bebyggande av kvarteret. Bostäder få här icke inredas.

§ 5.

Byggnads läge å tomt.

Mom. 1. Byggnad, som ej uppföres i gräns mot granntomt, får ej läggas närmare sådan gräns än att avståndet blir lika med hälften av den för byggnaden tillåtna största höjden, dock ej närmare än fyra och en halv (4,5) meter. Uppföres byggnad av trä med två våningar jämte vindsvåning, får avståndet till gräns mot granntomt ej understiga sex (6) meter.

Mom. 2. Avståndet mellan skilda byggnader på samma tomt får ej göras mindre än den för byggnad vid gata eller förgård medgivna största höjden.

Vad här sägs gäller ej uthus och dylika mindre gårdsbyggnader. Där sådant utan föra för sundhet och brandsäkerhet prövas kunna ske och icke försvårar ett lämpligt bebyggande av kvarteret i dess helhet, må byggnadsnämnden jämväl beträffande andra byggnader medgiva mindre inbördes avstånd, dock ej mindre än fyra och en halv (4,5) meter.

Mom. 3. Där så med hänsyn till byggnadens ringa storlek och andra inverkande omständigheter utan olägenhet kan ske, må byggnadsnämnden efter grannens hörande medgiva, att uthus eller annan dylik gårdsbyggnad uppföres i gräns mot granntomt utan att sammanbyggas med byggnad å denna tomt eller på mindre avstånd från tomtgränsen än fyra och en halv (4,5) meter.

§ 6.

Fönster till bonings- och arbetsrum.

Mom. 1. Framför fönster till bonings- och arbetsrum skall lämnas obebyggt ett område av minst nio (9) meters bredd. Dock må fönster jämväl anbringas mot gårdsdel av mindre bredd, där rummets behov av dager är nöjaktigt tillgodosett genom annat fönster.

Mom. 2. Byggnad, som förlägges i gräns mot eller indrages från område, betecknat med korsprickning, må å del, som överskjuter sådan gräns, förses med fönster oberoende av avstånd till tomtgräns.

§ 7.

Hushöjd.

Mom. 1. Å med A och B betecknat område får byggnad icke uppföras till större höjd än sju och sex tiondels (7,6) meter.

Mom. 2. Å med C betecknat område får byggnad icke uppföras till större höjd än åtta (8) meter. Byggnadsnämnden må dock i särskilda fall medgiva byggnads uppförande till större höjd, därest detta på grund av byggnadens art eller användning prövas erforderligt.

Mom. 3. Uthus eller annan dylik gårdsbyggnad får icke uppföras till större höjd än två och en halv (2,5) meter. Byggnadsnämnden må dock för särskilt fall medgiva större höjd för garage eller annan gårdsbyggnad, vars användning kräver större våningshöjd. Dock må höjden i sådant fall icke överstiga tre och en halv (3,5) meter.

§ 8.

Våningsantal.

Mom. 1. Å med A och B betecknade områden får byggnad uppföras med högst två (2) våningar.

Mom. 2. Å med A och B betecknade områden må i byggnad av trä med en våning och i byggnad av sten med högst två våningar hela vinden därutöver inredas till bostads- och arbetsrum. I byggnad av trä med två våningar får endast en tredjedel av vinden inredas för sådant ändamål.

§ 9.

Takfall.

Tak får givas en lutning mot horisontalplanet av för huvudbyggnader högst sextio (60) och för uthus med högst fyrtiofem (45) grader.

§ 10.

Undantag.

Där byggnadsnämnden prövar sådant av arkitektoniska skäl nödigt, må för vissa byggnadspartier smärre avvikelser kunna medgivas beträffande gränser mellan olika bestämelseområden samt från vad ovan stadgats angående hushöjd, våningsantal och taklutning.

Tillhör Kungl. Maj:ts beslut den 29 mars 1934.
(vissa undantag och visst förbehåll).
Kungl. Kommunikationsdepartementet.

Rätt avskrivet betygas
På tjänstens vägnar:
Abr. Löf.

Rätt avskrivet, betygar
i tjänsten:
Greta Löfvenberg.

Rätt avskrivet intygar:

Staud Olafson

G U S T A F, med Guds Nåde, Sveriges,
Götes och Vendes Konung.

Vår ynnest och nådiga benägenhet med Gud Allsmäktig!

Genom brev den 29 mars 1934 fastställde Kungl. Maj:t ett av stadsfullmäktige i Visby vid sammanträde den 8 november 1932 antaget förslag till ändringar i stadsplanen för staden beträffande området utanför ringmuren jämte till förslaget hörande stadsplanebestämmelser, vilket förslag angivits å en av arkitekten Sven Markelius den 27 maj 1930 upprättad karta med därtill hörande beskrivning, dock att därvid från fastställelsen undantogs dels kvarteret Boken jämte angränsande områden, kvarteret Bävern och stadsägan nr 79 i kvarteret Sillen, dels ock ovan nämnda stadsplanebestämmelser i vad de avsågo de två omedelbart sydost om Österport belägna, å kartan med A betecknade kvarteren.

Stadsfullmäktige hava därefter vid sammanträde den 13 november 1934 antagit dels av stadsingenjören A. Serboni upprättade förslag till ändringar i stadsplanen för Visby beträffande kvarteret Boken, del av kvarteret Sillen och kvarteret Bävern, vilka förslag angivits beträffande kvarteren Boken och Sillen å två av Serboni den 10 juli 1934 upprättade kartor och beträffande kvarteret Bävern å en av Serboni den 21 september 1934 upprättad karta dels ock ett av Serboni upprättat förslag till stadsplanebestämmelser för ifrågavarande kvarter samt vissa ändringar i och tillägg till de av Kungl. Maj:t den 29 mars 1934 fastställda stadsplanebestämmelserna.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av länsstyrelsen med skrivelse den 22 januari 1935 till Kungl. Maj:t överlämnad skrift hava stadsfullmäktige anhållit om fastställelse å sitt sistberörda beslut.

Till följd av remiss har byggnadsstyrelsen, efter inhämtande av riksantikvariens yttrande, den 28 maj 1935 i ärendet avgivit utlåtande.

Därefter har ytterligare utredning genom kommunikationsdepartementets försorg införskaffats.

Med anledning av vad i ärendet förekommit finner Kungl. Maj:t gott jämlikt 3 § stadsplanelagen,

dels fastställa ifrågavarande förslag till ändringar i stadsplanen

Till länsstyrelsen i Gotlands län.

för Visby beträffande kvarteret Boken, del av kvarteret Sillen samt kvarteret Bävern, sådana dessa förslag angivits å ovannämnda av Serboni den 10 juli 1934, respektive den 21 september 1934 upprättade kartor, ävensom förordna, att de av Kungl. Maj:t genom brevet den 29 mars 1934 fastställda stadsplanebestämmelserna skola i tillämpliga delar gälla beträffande kvarteret Boken, ifrågavarande del av kvarteret Sillen samt kvarteret Bävern, dock med följande tillägg, nämligen: "Byggnad inom kvarteret Bävern må ej uppföras till större höjd än den där nu befintliga byggnaden, eller till en medelhöjd av 3,6 meter", samt med iakttagande att, där bestämmelserna hänvisa till karta, hänvisningarna skola anses avse de för respektive kvarter nu fastställda nya kartorna;

dels i fråga om ovannämnda två sydost om Österport belägna kvarter förordna, att de genom brevet den 29 mars 1934 fastställda stadsplanebestämmelserna skola i tillämpliga delar gälla för dessa kvarter, dock med den ändring att å med A betecknat område inom dessa kvarter byggnad icke får uppföras till större höjd än fyra (4) meter, samt med iakttagande att, där bestämmelserna hänvisa till karta, hänvisningarna skola anses avse den till brevet den 29 mars 1934 hörande stadsplanekartan;

dels ock fastställa följande tillägg till de genom brevet den 29 mars 1934 fastställda stadsplanebestämmelserna, nämligen: "Där H- och D- områden stöta mot B- områden, får byggnad ej uppföras å någotdera området närmare gränsen dem emellan än sex (6) meter."

Detta meddelas länsstyrelsen till egen och vederbörandes kännedom och efterrättelse, varjämte avskrift av byggnadsstyrelsens utlåtande bifogaa. Ovannämnda av Serboni upprättade kartor jämte vissa andra i ärendet ingivna kartor överlämnas härjämte för att vederbörande tillställas.

Stockholms slott den 17 januari 1936.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och H erres frånvaro,
Enligt Dess nådiga beslut:

Gustaf Adolf

/Henning Leo

Angående ändringar i stadsplanen för Visby utanför ringmuren beträffande kvartererna Boken, Sillen och Bävern m.m.

Rätt avskrivet, betygar i tjänsten:

Knut Lönnberg

Avskrift av avskrift.

Till K O N U N G E N.

Genom nådig remiss den 13 april 1935 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt byggnadsstyrelsen att avgiva utlåtande angående ett av stadsfullmäktige i Visby den 8 november 1932 antaget förslag till ändring av stadsplanen för närmast utanför ringmuren belägen del av staden.

Med anledning härav får byggnadsstyrelsen i underdånighet anföra följande.

Inom de bredare delarna av de å stadsplanekartan med H betecknade järnvägsområdena förefinnes på vissa platser icke något hinder mot uppförande av byggnader med brandgavlar invid gränserna mot de intill dessa områden belägna, med B betecknade bostadskvarteren för öppet byggnadssätt. Ej heller beträffande det för allmän byggnad avsedda, med D betecknade kvartersområde, som för närvarande är bebyggt med epidemisjukhus, samt den sydost därom belägna, jämväl för allmän byggnad avsedda kvartersdelen finnes något hinder mot uppförande av byggnader med brandgavlar i gränserna mot invidliggande, för friliggande bostadsbyggnader avsedda områden. Till avhjälpande av dessa brister i förslaget bör detta kompletteras antingen genom inläggande å kartan av prickade områden eller genom särskilda bestämmelser, varigenom säkerställes en byggnadsfri zon av minst 6 meters bredd å önske sidor om gränserna mellan ifrågavarande H- och D-områden samt de angränsande B-områdena.

Beträffande vissa av de områden, som gränsa intill det för bostadsbebyggelse avsedda kvarteret Boken, som är beläget närmast sydväst om Skansporten, är förslaget i vissa avseenden otydligt och ofullständigt. Av kartan framgår sålunda icke klart, huruvida det smala område, som är beläget invid kvarteret Bokens sydvästra gräns avsetts till gata eller till allmän plats. Därest området skall utgöra gata, saknas höjdsiffror i dess båda ändpunkter. Likaså saknas höjdsiffra samt begränsningslinje i den nordvästra delen av den invid kvarterets nordöstra gräns belägna gatan. Med anledning härav anser styrelsen, att detta kvarter jämte vissa därintill gränsande områden, vilka på den ärendet bilagda vitkopian av stadsplanekartan av styrelsen avgränsats med grön kritlinje, böra undantagas från fastställelse.

Beträffande de till förslaget hörande stadsplanebestämmelserna vill styrelsen i likhet med länsarkitekten framhålla, att föreskriften i § 6 mom. 2 är otydlig och kan giva anledning till missförstånd. Föreskriften bör därför undantagas från fastställelse. Förslaget synes i denna del böra kompletteras med en bestämmelse av exempelvis följande lydelse, vilken närmast torde motsvara avsikten med ifrågavarande bestämmelse i förslaget, nämligen: "Byggnad, som förlägges i gräns mot eller indrages från område, betecknat med korsprickning, får mot sådant område förses med fönster ovan den byggnadshöjd, som för angränsande korsprickade område finnes föreskriven."

Den i § 10 upptagna bestämmelsen, vilken åsyftar avvikelser, som prövas av arkitektoniska skäl nödiga, kan styrelsen finna lämplig endast under förutsättning, att byggnadsnämnden till sitt biträde har stadsarkitekt eller att nämndens behov av sakkunnigt biträde är på annat sätt behörigen tillgodosett. Då enligt vad styrelsen inhämtat, detta icke för närvarande är förhållandet, anser sig styrelsen emellertid icke nu böra tillstyrka fastställelse av denna bestämmelse.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement har den 1 november 1933 till styrelsen avgivit här bilagda yttrande, som i vissa delar överensstämmer med vad militärbefälhavaren på Gotland anfört i med anledning av förslagets utställande avgivna två anmärkningsskrivelser. Vad därvid anmärkts beträffande Hansegatans bredd samt Havdervägens framdragande över det militära övningsfältet avse i huvudsak av Eders Kungl. Maj:t redan tidigare fastställda förhållanden. Att såsom i förslaget skett från bebyggelse undantaga ett område utefter kasernområdets nordöstra gräns, vilket i berörda yttrande påtalats, finner styrelsen på enahanda grunder, som ovan anförts beträffande bland annat järnvägs- och epidemisjukhusområdena, synnerligen lämpligt.

Styrelsen har i ärendet hört riksantikvarien, som i den 28 november 1933 angivet, här bilagt yttrande förklarat sig hava funnit stadsplaneförslaget i stort sett synnerligen lyckligt utformat. Riksantikvarien har emellertid framhållit, att det även skulle vara lyckligt, om vissa kvarter utlades till öppen plats. Bland dessa nämnes det ovan berörda kvarteret Boken närmast sydväst om Skansporten. Då detta kvarter redan synes vara bebyggt, torde ett helt friläggande sannolikt vara förenat med svårigheter, men vissa närmast stadsmuren belägna, ännu icke bebyggda delar av kvarteret kunna eventuellt undantagas från bebyggelse, varigenom riksantikvariens önskemål i detta avseende i viss mån kunna beaktas. Genom den ovan

föreslagna uteslutningen från fastställelse av ifrågavarande område beredes stadsmyndigheterna tillfälle att jämväl taga frågan härom under övervägande.

Även beträffande utformningen av de spetsiga kvarteren Rödspottan och Sillen utanför Norrreport har riksantikvaren framställt vissa önskemål. Dessa kvarter äro till sin utformning i huvudsak överensstämmande med gällande plan och delvis redan bebyggda. I kvarteret Rödspottan har kvartersmarken närmast Norreport undantagits från bebyggelse fram till här befintlig byggnad. Då den befintliga bebyggelsen å den närmast Norreport belägna fastigheten i kvarteret Sillen, stadsägan nr: 79, är uppförd å denna fastighets nordöstra del, finner styrelsen det lämpligt, att även inom detta kvarter den närmast Norreport belägna kvartersmarken fram till den befintliga byggnaden undantages från bebyggelse, varför stadsägan n:r 79, som på ovannämnda stadsplanekopia avgränsats med grön kritlinje, bör undantagas från fastställelse. Betydelsen av att jämväl det kvarter, som är beläget mellan gamla kyrkogården och idrottsplatsen, utlägges till öppen plats, har framhållits av riksantikvarien, och även styrelsen finner detta önskvärt. Då emellertid området är i enskild ägo och avsett uteslutande för öppet byggnadssätt, har styrelsen ej funnit anledning avstyrka förslaget i denna del.

Beträffande de två omedelbart sydost om Österport belägna, med A betecknade byggnadskvarteren har riksantikvarien framhållit önskvärdheten av att desamma undantagas från bebyggelse. I den nu för dessa områden gällande stadsplanen medgives å dessa kvarter uppförande av byggnader i en våning och till högst 4 meters höjd. Enligt det föreliggande förslaget skulle tvåvåningshus med en höjd av 7,6 meter här få uppföras. Även om ett helt friläggande av dessa områden enligt styrelsens mening icke torde vara önskvärd, synes dock - såsom i förslaget skett - en ökning av den tillåtna höjden för bebyggelsen omedelbart intill stadsporten icke böra ifrågakomma. Bestämmelserna för dessa båda kvarter böra därför undantagas från fastställelse. I samband härmed har riksantikvarien även beträffande kvartersområdet öster om järnvägen omedelbart söder om infartsvägen till Österport ifrågasatt lämpligheten av ett bebyggnade. Då förslaget i detta avseende i huvudsak överensstämmer med gällande stadsplan, och då området delvis redan är bebyggt och beläget på tämligen stort avstånd från ringmuren, vill styrelsen för sin del icke avstyrka förslaget i denna del.

Riksantikvarien har slutligen framhållit önskvärdheten av att det för militärt ändamål avsedda kvarteret Bävern, öster om järnvägen och nordost om Söderport, som för närvarande är bebyggt med ett magasin, undantages från bebyggelse. Styrelsen vill i detta avseende biträda riksantikvarien, varför jämväl detta kvarter, som å stadsplanekopian avgränsats med grön kritlinje, bör undantagas från fastställelse, för att stadsmyndigheterna därigenom skola lämnas tillfälle att taga frågan härom under övervägande.

Av ägarna till fastigheterna n:r 5,6 och 7 i kvarteret Kastanjen samt av ägar-na till fastigheterna N:r 1 och 5 i kvarteret Enen och n:r 10 i Kvarteret Björken, hava anmärkningar framställt, av de förstnämnda mot att kvarteret Linden samt av de sistnämnda mot att tomterna N:r 2,3 och 4 i kvarteret Enen förändrats från bostads- till industriområde. Då inom ifrågavarande områden redan förefinnes industri och då områdena i förra fallet utgöra ett särskilt kvarter och i senare fallet på ett nöjaktigt sätt avskilts från angränsande bostadsområde genom en byggnadsfrie zon, torde anmärkningarna icke vara värda beaktande. Övriga av enskilda markägare framställda anmärkningar mot förslaget, vilka icke vid förslaget antagande blivit beaktade, synes på av byggnadsnämnden anförda skäl icke förtjäna avseende.

På grund av vad ovan anförts, och då byggnadsstyrelsen i övrigt icke har något att erinra mot förslaget, får styrelsen i underdåninghet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte dels fastställa ifrågavarande förslag till stadsplan för ifrågavarande del av Visby utanför ringmuren, dock med undantag av kvarteret Boken jämte angränsande områden, Kvarteret Bävern, stadsägan n:r 79 i kvarteret Sillen, stadsplanebestämmelserna för de två omädelbart sydost om Österport belägna, med A betecknade kvarteren ävensom § 6 mom. 2 och § 10 i bestämmelseförslaget, dels och vid bifall härtill, anmoda länsstyrelsen i Gotlands län att för vedervörande stadsmyndigheter framhålla angelägenheten av att stadsplaneförslaget snarast möjligt kompletteras beträffande de undantagna delarna och i de avseenden, som ovan av styrelsen anmärkts.

I ärendets slutliga handläggning har byggnadsrådet Ragnar Hjorth deltagit.

Remissakten med tillhörande kartor bifogas härjämte. St-ockholm den 27 februari 1934.

Underdånigst

Georg A. Nilsson

Fritz Gripe

/Sten Zethelius

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Nils Hedlund.

Rätt avskrivet intygar:

Anders Olafson